

شیره ئېن پېغەمبەرى سلاڧ لى بن
بۆ صەخاينى ۋى ئەبۇو زەررى

كتيب: ژ شیره تین پیغمبهری سلاف لی بن

نقیسه ر: ته حسین ئیبراهیم دۆسکی.

به رگ: نجم الدین بیرى.

چاپا ئیکى ۲۰۱۱

چاپخانه یا رۆژه لات هه ولیتر.

ژمارا سپارتنى ل پهرتووکخانه یا به درخانیان ل دهۆکى: ۲۵۱۲

ژ وه شانیین پهرتووکخانه یا دیاربهر ل زاخۆ.

شیره ئېن يېغەمبەرى
ساق لى بن
بۇ صەحابىيى ۋى ئەبۇو زەررى

ۋەزىپىران ۋەزىھە فۇرەن
ئەھسەن ئىبراھىم دۇسكى

دهقن شبرهنن

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْصِنِي، قَالَ: ﴿أَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ فَإِنَّهَا رَأْسُ أَمْرِكَ﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿عَلَيْكَ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ وَذِكْرِ اللَّهِ فَإِنَّ ذَلِكَ لَكَ نُورٌ فِي السَّمَاوَاتِ وَنُورٌ فِي الْأَرْضِ﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿لَا تَكْثِرِ الضَّحِكَ فَإِنَّهُ يُمِيتُ الْقَلْبَ وَيُذْهِبُ نُورَ الْوَجْهِ﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿عَلَيْكَ بِالْجِهَادِ فَإِنَّهُ رَهْبَانِيَّةٌ أُمِّيَّةٌ﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿عَلَيْكَ بِالصَّمْتِ إِلَّا مِنْ خَيْرٍ، فَإِنَّهُ مَرَدَّةٌ لِلشَّيْطَانِ عَنْكَ، وَعَوْنٌ لَكَ عَلَى أَمْرِ دِينِكَ﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿انْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ دُونَكَ وَلَا تَنْتَظِرْ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكَ فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدَرِي نِعْمَةَ اللَّهِ عِنْدَكَ﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿صِلْ قَرَابَتَكَ وَإِنْ قَطَعُوكَ﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿لَا تَخَفْ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَائِمَةً﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿مُحِبٌّ لِلنَّاسِ مَا مُحِبٌّ لِنَفْسِكَ﴾. ثُمَّ ضَرَبَ بِيَدِهِ عَلَى صَدْرِي، فَقَالَ: ﴿يَا أَبَا ذَرٍّ لَا عَقْلَ كَالْتَذْيِيرِ، وَلَا وَرَعَ كَالْكَفِّ، وَلَا حَسَبَ كَحُسْنِ الْخُلُقِ﴾.

رواه ابن حبان في صحيحه

ده سېلک

ئەف حەدېسا پېرۆز يا ل پېشېي دقا وئ يا عەرەبى مە
قەگوهاستى، ئېك ژ وان حەدېسېن مەزنە يېن كۆمەكا شېرەتېن
پېغەمبەرى -سلاڤ لى بن- د ناڤ خۆ دا ھلگرتېن، بۆ ئېك
ژ صەحابېين خودان قەدر ئەو ژى ئەبوو زەررە، مە دقېت چەندەكې
ب بەرفرەھى ل دۆر قان شېرەتېان باخقېن ئېك ئېكە، ۋەك
خزمەتەك بۆ حەدېسا پېغەمبەرى -سلاڤ لى بن- ۋەبە لاڤكرنەك
ژ لايى مە قە بۆ قان شېرەتېن مفايى دگەھېننە ھەر ئېكې كارى
پې بكت، و د ژېنا خۆ دا ل دويف دچت.

ۋەف حەدېسە ب گەلەك رېكان و ب گەلەك رەنگان ژى
ژ ئەبوو زەررى دئېتە قەگوهاستن، ھندەك ژى -ژ لايى سەنەدى قە-
ددورست نېن، ۋلاوازى تېدا ھەيە، ۋەكى زانايېن حەدېسې دېژن،
ۋەندەك ژى ددورستن ۋ(ئحتجاج) پې دئېتەكرن.. و د ھندەك
رېوايەتان دا ھاتىە، ئەبوو زەر دېژت: خوشتقېي من شېرەت ل من
كر.. و د ھندەك رېوايەتان دا ھاتىە، دېژت: خوشقېي من فەرمان
ل من كرىە.. پاشى ئەو قان شېرەتان بۆ مە قەدگېرت.

وپې نه ټيټ بېژين: ئه و شيره ټين پيغه مېهر -سلاڅ لي بن-
 دكه ت بې گومان دي دگرنگ و ب بها بن، وده مي ئه و وان
 ل صه حابيه كي خو دكه ت، ئه و د ريكا وي پا ل ئوممه تي هه ميي
 دكه ت، له و فهره ل سهر مه ئه م باش گوهداريي بو بكه ين، وههر
 ئيك ژ مه ل دويف شيانا خو كاري پي بكه ت..
 و خودي هاريكاري مه هه ميان بت.

شیره نا بُکَن ئەز ب تەقوايا خودی شیرەتی ل تە دکەم، چونکی ئەو سەری کاری ئەیه

ئەبوو زەر دبیژت: من گۆتە پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- شیرەتەکی ل من بکە، وی گۆت: ﴿أَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ فَإِنَّهَا رَأْسُ أَمْرِكَ﴾، یەعنی: ئەز ب تەقوايا خودی شیرەتی ل تە دکەم، چونکی هندی تەقوايه ئەو سەری کاری تە.

ئەقە ئیکەمین شیرەت بوو پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- ل قی صەحابیی خۆ کری، وئاشکەرایە کو پیغەمبەر -سلاڤ لی بن- دەمی چەند شیرەتەکان ل کەسەکی بکەت ئەو دئ ژ گرتگرتین شیرەتی دەست پی کەت. و تەقوا ئەو شیرەت بوو یا گەلەک جارن پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- ل خەلکی دکر، وی گەلەک جارن خوتبین خۆ ژ ب قی شیرەتی دەست پی دکرن، ووەصیەت پی ل خەلکی دکر.. و خودایی مەزن ژ ب هری وی د قورئانا پیروژ دا راگەهاندیه کو تەقوا باشتین زاده مروث د گەل خۆ هلگرت، وەکی گۆتی: ﴿وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى﴾ (البقرة: ۱۹۷).

لەو یا فەرە ئەم هزین خۆ د قی شیرەتی دا بکەین، وکاری پی بکەین، بەلی ل سەری دئ بیژین: ئەری (تەقوا) چیه؟ وچاوا (تەقوا) سەری هەر کارەکیه؟

تهقوا په‌يشه‌کا عه‌ره‌بيه، ل نک عه‌ره‌بان ب پامانا پاراستنئ
 دئيت، نه‌گهر ته بقت تشته‌کئ ته پئ نه‌خوش بت نه‌گه‌ته ته، تو
 دئ خو ژئ پاريزی دا نه‌و ژ ته دوير که‌فت، وخو پاراستنا ژ وی
 تشتی بئ گومان دئ ب تشته‌کئ دی بت، ژ ئيمامئ عومهر
 -خودئ ژئ رازی بت- دئته شه‌گوهاستن، کو جاره‌کئ پسپارا
 (ته‌قوايئ) ژئ هاته‌کرن، وی گوته پسپارکه‌ری: نه‌رئ جاره‌کئ تو د
 ناف عه‌رده‌کئ تژی ستری را بو‌ری؟ وی گوٚت: به‌لئ، عومهری
 گوٚتئ: ته چ کر؟ وی گوٚت: من ده‌همه‌نين خو هلدان وخو پاراست
 دا چو ستری ب من نه‌که‌فن، عومهری گوٚتئ: نه‌ها نه‌وه ته‌قوا..
 يه‌عنئ: ئيمامئ عومهر ب رٚکا مه‌عنایا (لوغه‌وی) يا په‌يشا
 (ته‌قوايئ) دثيا مه‌عنایا (ئصطلاحی) ژي بگه‌هينته وی، چونکی
 ته‌قوا وه‌کی زانايئن دینی دبئژن، سالو‌خه‌ته‌که د نه‌فسئ دا هه‌ی،
 مروٚفی بو کرنا وی کاری پال دده‌ت يئ خودئ فهرمان پئ کری، و
 ژ وی کاری دده‌ته پاش يئ وی نه‌هی ژئ کری.

وهنده‌کيئن دی ب په‌نگه‌کئ ناشکه‌راتر نه‌و دايه نیاسينيئ
 وگوٚتیه: ته‌قوا نه‌وه تو ب طاعه‌تئ خودئ خو ژ عقوبه‌يا وی
 بپاريزی. يه‌عنئ: هه‌تا تو خو ژ غه‌زه‌با خودئ بپاريزی وره‌حما وی
 ب ده‌ست خو ٚه بينی، تو گوهداريا شریعه‌تئ وی بکه‌ی.

وجودايی د ناٚبه‌را ته‌قوايئ وطاعه‌تی دا نه‌ٚه‌يه: طاعه‌ت نه‌وه
 مروٚف گوهداريا خودئ بکه‌ت د وان تشتان دا يئن وی نه‌مر پئ
 کری، و ژ مه‌خواستی نه‌م بکه‌ين، به‌لئ ته‌قوا نه‌وه مروٚف خو ژ

وان کاران بده ته پاش یین خودی ئەم ژى دایه پاش وگوتیه مه:
نه کهن.

و(تهقوا د طاعه تی دا) ئەوه مرووف ئیخلاصی د گوهداریا
ئەمری خودی دا بکهت، لەو هندهک جارن دەمی ئەم دبیرین:
فلان کەس یی ب تهقوايه، مهخسه دا مه پی ئەوه ئەو د کرنا
عیباده تی دا مروقه کى دلسۆز وموخلصه، ئارمانجا وی رازیبوونا
خودی ب تنییه.

وئەگەر ئەم سەح بکهینه قورئانی دى بینین ئەف هەر سى زاراقه
یین هاتینه ب کارئینان: (کلمة التقوى) و (لباس التقوى) و
(أهل التقوى) وهەر ئیک ژ وان مهعنا یا خو یا تایهت ههیه..
د ئایه ته کى دا خودایى مهزن دبیرت: ﴿ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ
وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالزَّمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا ﴾ (الفتح:
۲۶) یه عنى: خودی دل رحه تی ب سەر پیغه مبهری خو وخودان
باوه رین د گهل وی دا ئینا خواری، وبه ری وان دا پیگیریا
ب گوتنا تهقوايي، وپیغه مبهر -سلاف لی بن- وخودان باوه ر ژ
بوتپه ريسان هه ژیترین په یقا تهقوايي بوون، وئەو بوون خودانین قى
په یقى نه کو بوتپه ریس.

وزانایین تهفسیری دبیرن: په یقا تهقوايي (لا إله إلا الله)،
کو په یقا ئیخلاصییه ئەوا فه رمان پی ل مه هاتیه کرن.

د ئایه ته کا دی دا خودایى مهزن دبیرت: ﴿ يٰبَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا
عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُّورِي سَوْءَ تَكُمُ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ ءَايَاتِ
اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴾ (الأعراف: ۲۶) یه عنى: ئەى دوونده ها ئاده می

ب راستی مه جلکه کی دایه هه وه عه وره تی هه وه قه شیرت،
 وجلکه ک بو جوانیی وخه ملاندنی مه یی دایه هه وه. وجلکی
 ته قوایی، نهو باشتین جلکه. نهو هه یا خودی منهت پی ل هه وه
 کری؛ بو هندییه دا به لکی هوبن بیرا خو ل شان قهنجیان بینن،
 وسوپاسییا خودی سهرا بکهن.

وزانایین تهفسیری گهلهک گوتن د تهفسیرا قی په یقی دا هه نه،
 کورتیا وان نه قه یه: جلکی ته قوایی نه وه خودان باوهر پیگیری
 ب فه رمانین خودی بکهن، باوهریی پی بینن، و ژ وی بترسن.
 و (أهل التقوى) خودی ب خو به، وه کی د ئایه ته کی دا هاتی: ﴿وَمَا
 يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَعْرِفَةِ﴾ (المدر: ۵۶)
 یه عنی: نهو چو مفای بو خو ژئ نابین نه گهر خودی حه ز
 نه کربت. خودییه خودانی ته قوایی، نه وه هه ژئ هندی گونه هان ژئ
 بیهت. وپیغه مبه ر-سلاف لی بن- ده می شیره تی ب ته قوایی ل مه
 دکهت، وی د قیت بیژته مه: گوهداریا خودی بکهن وشوکرا وی
 سهرا وان قهنجیان بکهن یین وی د گهل هه وه کرین، وبی نه مریا
 وی نه کهن، وکوفری ب وان نعمه تان نه کهن یین وی د گهل هه وه
 کرین.. وته قوا ب قی مه عنایی سه ری هه ر کاره کی باشه، نه وه
 دبه ته نه گه را ئی فله ح و سه رفه رازیا خودانی ل دنیا یی وئاخره تی.

به ره مه می ته قوایی:

نه گهر نه م به ری خو بدهینه ئایه تین قورئانی دی بینین خودایی
 مه زن گهلهک به ره مه مین مه زن و ب بها ب ته قوایی قه گریداینه، ژ
 وان به ره مه مان:

۱- تهقوا ئیفله حی دئینته ریکا خودانی، یه عنی: وی ب مراد دئیخت د دنیا یی وئاخره تی دا.. ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ (البقرة: ۱۸۹).

۲- تهقوا رهحما خودی ب دهست خودانی قه دئینت: ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ (الحجرات: ۱۰).

۳- تهقوا دبتنه ئه گهرا هندی خودی مروقی ژ تهنگافیی خلاس بکته، ورزقی وی بهرفرهه بکته: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا﴾ وَرَفْعَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ﴿ (الطلاق: ۲-۳).

۴- وتهقوا دبتنه ئه گهرا هندی خودی کاری ل بهر مروقی ب ساناهی بیخت: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا﴾ (الطلاق: ۴).

۵- تهقوا ئه گهرا ژ بیرنا گونه هانه، ومهز نکرنا خیرانه: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا﴾ (الطلاق: ۵).

۶- وخودی د گهل تهقواداران، وئقه بهسه سهرفه رازی بو وان: ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾ (البقرة: ۱۹۴).

۷- وخودی چهز ژ تهقواداران دکته: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾ (التوبة: ۴).

۸- تهقوا ریک وئه گهرا قه بویلکرنا کاری چاکه: ﴿إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾ (المائدة: ۲۷).

۹- تەقوا رېڭا رزگار بوونییه، خودانی خو ژ نه خویشی
 دپارېزت، وناهیلت ئەو ب خەم کهشت: ﴿وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا
 بِمَقَاتِلِهِمْ لَا يَمْسُهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ (الزمر: ۶۱).

۱۰- تەقوا خودانی خو دکەتە ژ وان خودان بهختان ئەوین
 دچنە بهحهشتی، وخویشی ب نعمەتین وی یین جودا جودا
 دبەن: ﴿لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
 وَأُزْجُ مُطَهَّرَةً وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ﴾ (آل عمران: ۱۵).

خودی تەقوایا خو ب رزقی مە بکەت، ومە بکەتە ژ
 تەقواداران.

شیره‌نا دووی قورئانی بخوینه وزکری خودی بکه، ئەو بۆ ئە پۆناهیە

شیره‌نا دووی یا پیغه‌مبه‌ری -سلاڤ لی بن- ل ئەبوو زه‌ری
کری، ئەڤه‌یه: ﴿عَلَيْكَ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ، وَذَكَرِ اللَّهَ، فَإِنَّ ذَلِكَ لَكَ نُورٌ فِي
السَّمَاوَاتِ، وَنُورٌ فِي الْأَرْضِ﴾، یه‌عنی: ته ئیمانته‌ خواندنا قورئانی،
وزکری خودی، چونکی ئەو بۆ ته پۆناهیە ل عه‌سمانان، و پۆناهیە
ل عه‌ردی. و د ریوایه‌ته‌کا دی دا هاتیه‌: ﴿فَإِنَّهُ نورك في الأرض،
وذكر لك في السماء﴾ ئەو بۆ ته ل عه‌ردی پۆناهیە، و ل عه‌سمانی
زه‌خیره‌یه، و د ریوایه‌ته‌کا دی دا هاتیه‌: ﴿فَإِنَّهُ ذكر لك في السماء،
ونورك في الأرض﴾ ئەو بۆ ته ل عه‌سمانی ناڤ و ده‌نگه‌، و
ل عه‌ردی پۆناهیە.

وو‌ه‌کی ئەم دبینین پیغه‌مبه‌ر -سلاڤ لی بن- د قی شیره‌نا خو
دا دو تستان پیکڤه‌ گری دده‌ت، و فه‌رمانی پی ل مه‌ دکه‌ت، له‌و
ئەم ژێ چه‌نده‌کی ب به‌رفره‌هی دی ل سه‌ر وان هه‌ردوو‌ان ناخڤین:
ئیک: خواندنا قورئانی:

قورئان ب (له‌فظ و مه‌عنا یا) خو ڤه‌ گۆت‌نا خودییه‌، وی
ب پیکا جبریلی -سلاڤ لی بن- بۆ پیغه‌مبه‌ری خو موحه‌مه‌دی
-سلاڤ لی بن- ه‌نارتیه‌، دا ئەو وی بگه‌هینته‌ خه‌لکی، و فه‌رمانی
ل وان بکه‌ت کو باوه‌ری پی بینن، و کاری ب وی تشتی بکه‌ن یی

تیدا هاتی، و بو ژینا خو بکهنه مهنه‌ج و به‌رنامه. و پیغه‌مبه‌ری
 -سلاف لی بن- ژ لای خوقه نهو ب تمامی گه‌هاند، و صه‌حابیین
 وی ژی نهو ئیمانته ژئی وهرگرت، و پاراست، و بی کیماسی
 گه‌هاند یین د دویف وان دا هاتین، و ب فی رهنکی ئوممهت
 به‌ده‌وام بوو د قه‌گوه‌استنا فی پهرتووکا نه‌مر و پیروژ دا، و که‌سین
 زانا و دلسوز ژ هر جیله‌کی خه‌ما مه‌زن ژ فی قورئانی خوار، نهو
 نیشا خه‌لکی دا، و مه‌عنایین وی بو وان ناشکه‌را کرن.

خودایی مه‌زن نه‌ف قورئانه بو وی یی بخوینت پیروژ و
 ب ساناهی لی کر، و وی فه‌رمان ل مه‌ کر کو ئهم وی بخوینین
 و پشت نه‌ده‌ین، و ده‌کی نه‌مر کری: ﴿وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ۝﴾
 (المزمل: ۴)، و د گهل خواندنا قورئانی دقیت نه‌م هزرا خو ژ
 د نایه‌تین وی دا بکه‌ین، و بیرا پی ل وی حقیقی بینینه‌فه یا تیدا
 هاتی: ﴿كَتَبْنَا لَهُ الْكِتَابَ الْمُبْرَكُ لِيَذَّبَ رُءُوسَ الْآيَةِ وَلِيَذَّكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ۝﴾
 (ص: ۲۹). و ژبلی خواندن و تیگه‌هشتنا قورئانی خودایی مه‌زن
 ناشکه‌را دکه‌ت کو وی نه‌ف قورئانه یا ئینایه خواری دا حوکم پی
 بیته‌کرن، و کار ل دویف بیته ب ریقه‌برن، و ده‌کی دبیرت: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ
 إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ ۝﴾ (النساء: ۱۰۵).

ب خواندنا قورئانی، نه‌گهر خو خوانده‌قان مه‌عنا وی نه‌زانت
 ژی، دی خودان خیر بت، و نه‌گهر نهو مه‌عنا وی بزانت و هزرتین خو
 ژی تیدا بکه‌ت، خیرا وی دی هیشتا پتر بت، و حه‌تا مروف بشیت
 ب دورستی د مه‌عنایا قورئانی بکه‌هت یا فه‌ره خو فی‌ری زمانئ
 عه‌ره‌بی بکه‌ت، چونکی قورئان ب زمانه‌کی عه‌ره‌بی یی ره‌هوان

هاتیه، وخواندنا هر هرهفه کی ژ هرهفین قورئانی -ب زمانئ وی
 یئ ئەصلی- دبتە ئەگهرا هندی دهه خیر بو خواندهفانی بیته
 نفیسین، و ل رۆژا قیامهتی دهمی قورئان خوین دچته بهحهشتی
 دی بو وی ئیته گوتن: وهسا قورئانی بخوینه وهکی ته ل دنیا یی
 دخواند، و ب سهرکهفه، و ل ویری راوهستی جهی خواندنا ته لی
 تمام دبت، و دقهبری دا و ل ئاخههتی ژ قورئان مههدهری بو
 خواندهفانی خو دکهت، دا رهحم پی بیته برن.

و ژ بهر قی قهدر وبهای قورئانی هه دقیت مروقی خودان
 باوهر پشت نهدهتی، وخو فیری خواندنا وی بکهت، ونیشادانا
 قورئانی ژ یئیک ژ وان خیرین بهردهوامه یین پشتی مرنا خودانی
 ژ خیر هر دگههنی، یهعنی: ئەگه مرؤف قورئانی نیشا کهسهکی
 بدهت، خواندنا وی، یان مهعنایا وی، بهردهوام خیر دی گههته
 مروقی هندی ئەو کهس قورئانی بخوینت ومفایی ژ بییت.

و د هه دیسه کی دا هاتیه کو دهیابین قورئان خوینی ژ ب بهر
 بهرکهتا خواندنا وی بو قورئانی د بهحهشتی دا ب قهدر دکهفن،
 وجلکه کی پزگرتنی، یئ دنیا هه می بهرانبهر نه ئیت، دکهنه بهر،
 قیجا ئەم ب حیههتی قه پسپار دکهن: ئەری چاوا ئەف جلکه بو مه
 هاته دان ومه کاری وی نه کربوو؟ دی بیژنی: ژ بهر خواندنا کوری
 هه وه بو قورئانی.

و ب کورتی: قورئان بو خودانی د دنیا یی دا رۆناهیه، بهری وی
 ددهته ئیفله حی وسه رفه رازی، و ل عهسمانی ژ وی ل بهر خه لکی
 عهسمانی شرین دکهت، و ل ئاخههتی ژ بهری وی ددهته

به‌حه‌شتی.. به‌لی دقیت ژ بیر نه‌که‌ین کو قورئان کانئ چاوا بو
خودانی خو دبتہ پړوناہی ئه‌گهر کاری پی بکه‌ت، وه‌سا بو وی دبتہ
تاری ژئ ئه‌گهر کاری پی نه‌که‌ت، چونکی قورئان شاهده یان بو
ته، یان ل سهر ته.

دو: زکری خودی:

وئه‌قه پشکا دووی‌یه ژ شیره‌تا دووی یا پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی
بن- دبیرت: ته ئیمانہت زکری خودی، چونکی ئه‌و ژئ بو خودانی
پړوناہی وناث وده‌نگ وزه‌خیره‌یه، ل دنیا پی وئاخه‌تی، ومه‌عنا
زکری خودی ئه‌وه مروث هه‌رده‌م خودی ل بیرا خو بینت، ومه‌دح
وئنا وحه‌مدا وی بکه‌ت، و د حه‌دیسه‌کا دورست دا هاتیہ کو
مه‌ته‌لا وی پی زکری خودی بکه‌ت، ووی پی زکری خودی نه‌که‌ت،
مه‌ته‌لا مروث زبندی ومریه، وپی نه‌قیت بیژن کو خواندنا
قورئانی ب خو ژئ مه‌زنتین زکره مروث دکه‌ت، له‌و پیغه‌مبه‌ری -
سلاف لی بن- خواندنا قورئانی وزکر پیکقه‌ گریدان.

و د ئایه‌ته‌کا پیروژ دا خودایی مه‌زن ئاشکه‌را دکه‌ت کو ساخی
ورحه‌تیا دلی د زکری دایه، وه‌کی دبیرت: ﴿الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَطْمَئِنُّ
قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾ (الرعد: ۲۸).

وئه‌و که‌سین زکری خودی دکهن، وه‌رده‌م ئه‌زمانین وان ب ناخی
خودی دگه‌ریین هژماره‌کا فه‌ضل و بهاییین مه‌زن بو وان هه‌نه وه‌کی
ژ حه‌دیسین پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- ئاشکه‌را دبت، ل قیری
ب کورتی ئه‌م دی ئیشاره‌تی ده‌ینه هنده‌ک ژ وان:

* خودی شنازی ب وان دبهت ل نک ملیاکهتین خو:

موسلم ژ موعاویهی قه دگوهرت، دبیرت: جاره کی پیغه مبه ر
-سلاف لی بن- دهرکهفته نک کومه کا صه حابیین خو، گوئی:
بوچی هوین دروینشتینه؟ وان گوئ: ئهم یین روینشتین زکری
خودی دکهین، وحه مدا وی دکهین کو وی بهری مه دایه ئیسلامی،
وی گوئ: ﴿الله، مَا أَجْلَسَكُمْ إِلَّا ذَاكَ؟﴾ ب خودی! بهس ژ بهر قی
چه ندی هوین روینشتینه؟ وان گوئ: ب خودی بهس ژ بهر قی
چه ندی ئهم یین روینشتین. ئینا پیغه مبه ری -سلاف لی بن- گوئ:
﴿أَمَّا إِنِّي لَمْ أَتَحْلِفْكُمْ تَهْمَةً لَكُمْ، وَلَكِنَّهُ أَتَانِي جَبْرِيلُ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ اللَّهَ عَزَّ
وَجَلَّ يُأْهِ بِكُمْ الْمَلَائِكَةَ﴾ من هوین نه دانه سویندی چونکی من
باوهری ب گوئنا هه وه نینه، به لی جبریل هاته نک من وگوته من
کو خودایی پاک وبلند شانازی ب هه وه دبهت ل نک ملیاکه تان!

* خودی گونه هین وان وئهوئ ل نک وان روینت ژ ی ژئ دبهت:
بوخاری د حه دیسه کا دریز دا ژ ئه بوو هورهیره ی قه دگوهرت کو
پیغه مبه ر -سلاف لی بن- ئاشکه را دکهت کو هنده ک ملیاکهت
هه نه ل ریکان دگه ریین قه ستا خودانین زکری دکهن، وگاڤا ب سه ر
هنده ک ژ وان هل دبن ل دور کوم دبن.. و ل دویمایهیا حه دیسی
هاتیه: ﴿فَيَقُولُ: فَأُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ. قَالَ: يَقُولُ مَلَكٌ مِنَ
الْمَلَائِكَةِ: فِيهِمْ فَلَانٌ، لَيْسَ مِنْهُمْ، إِنَّمَا جَاءَ لِحَاجَةٍ. قَالَ: هُمْ الْجُلَسَاءُ لَا يَشْقَى
بِهِمْ جَلِيسُهُمْ﴾ ئینا خودی دی بیژته وان ملیاکه تان: ئه ز هه وه
دکه مه شاهد کو من گونه هین وان بو ژئیرن، ملیاکه ته ک ژ وان دی
بیژت: فلان کهس یی د گهل وان، وئهو نه ژ وانه، بو هه وجه بییه کی

یې هاتی، خودی دې بیژت: ئەو ئەون یېن هەر کەسەکی ل نک
روینت ب وان بهخت ږهش نهبت.

* ئەون یېن خودان قەدر ل قیامەتی:

ئیمامی ئەحمەد ژ ئەبوو سەعیدى خودی قەدگوھیت، دبیژت:
پیتغەمبەری -سلاف لی بن- گوټ: ﴿يَقُولُ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ:
سَيُعَلِّمُ أَهْلَ الْجَمْعِ مِنْ أَهْلِ الْكَرَمِ﴾ خودایی پاک وبلند ږوژا قیامەتی
دبیژت: خەلکی کۆم قەبووی ژ خەلکی ب قەدر دې ئینە نیاسینی.
هندهکان گوټ: ئەی پیتغەمبەری خودی، خەلکی ب قەدر کینه؟ وی
گوټ: ﴿مَجَالِسُ الذِّكْرِ فِي الْمَسَاجِدِ﴾ مهجستی زکینه ل مزگهفتان.

* دوایین وان دئینه قەبویلکرن:

بەبەقی ژ ئەبوو هوریدە قەدگوھیت، دبیژت: پیتغەمبەری
-سلاف لی بن- گوټ: ﴿ثَلَاثَةٌ لَا يَرُدُّهُنَّ اللَّهُ دَعَاءَهُمْ: الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا،
وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَالْإِمَامُ الْمَقْسُطُ﴾ سى کەس هەنەخودی دوایین وان
نازږینت: ئەون گەلەک زکری خودی دکەن، ودوایا وی کەسی
زۆرداری لی هاتیەکرن، وئەو مەزنی عەدالەتی دکەت.

* جەین وان میږگین بەحەشتینە:

ترمذی وئەحمەد ژ ئەنەسی کوږی مالکی قەدگوھیزن، دبیژت:
پیتغەمبەری -سلاف لی بن- گوټ: ﴿إِذَا مَرَرْتُمْ بِرِیَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا﴾
ئەگەر هوین د میږگین بەحەشتی را بۆرین، بکەقنە د ناڤ دا،
گوټن: کیژکن میږگین بەحەشتی؟ گوټ: ﴿حَلَقُ الذِّكْرِ﴾ خەلەکین
زکینه، و د ربوایەتەکا دی دا ل نک طەبەرانی هاتیە: ﴿مَجَالِسُ

اَلْعِلْمُ ﴿﴾ دیوانین علمی. وئاشکه رایه کو دیوانین علمی ژى زکری
دقالا نینن.

هیثیا مه ژ خودایی مهزن ئه وه ئه وه مه بکه ته ژ وان که سان یین
ههردهم زکری وی دکهن.

شیره‌نا سیی گه‌له‌ک نه‌که که‌نی، چونکی نه‌و دلی دمرینت، ورؤ‌نا‌هیا دیمی دبه‌ت

شیره‌تا سیی یا پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- ل نه‌بوو ذهرری کری، نه‌قه‌یه: ﴿لَا تُكْثِرِ الصَّحْكَ، فَإِنَّهُ يُمِيتُ الْقُلُوبَ، وَيُذْهِبُ نُورَ الْوَجْهِ﴾، یه‌عنی: گه‌له‌ک نه‌که که‌نی، چونکی نه‌و دلی دمرینت، ورؤ‌نا‌هیا دیمی دبه‌ت.

ژ قی حه‌دیسئ وه‌ژماره‌کا دی یا حه‌دیسان ژی دا تاشکه‌ا دبت کو پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- نه‌هی ژ (گه‌له‌ک که‌نیی) کریه، و‌دو نه‌جامین خراب یین گه‌له‌ک که‌نیی ل سهر مروقی به‌رچا‌ف کریه: مراندنا دلی، ونه‌هی‌لانا رؤ‌نا‌هیی ل ناف چاقان. ووه‌کی ژ ده‌قا حه‌دیسان دئیته وه‌رگرتن نه‌هی ژ که‌نیی ئیکجار نه‌هاتیه‌ کرن، یه‌عنی: پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- نه‌گۆت: نه‌که که‌نی، به‌لکی یی گۆت: گه‌له‌ک نه‌که که‌نی، مه‌عنا که‌نی نه‌گهر ل توخوبیه‌کی مه‌عقول بت دورسته.

وکه‌نی ب خو وه‌کی -دئیته نیاسین- خوشی وفره‌هییه‌کی دلی دا چی دبت، ژ به‌ر تشته‌کی مروقی که‌یف پی بیت، ب ره‌نگه‌کی وه‌سا کو نیشانین قی خوشیی ل سهر دیمی دیار بین.

وکه‌نی چەند دەرەجە‌کن، ژ گرنژینی دەست پێ دکه‌ت، وئەو گەشبوونە‌که ل سەر دیمێ مروّقی ئاشکە‌را دبت، پاشی دبتە کە‌نی، وئەو گو‌هوژپنە‌کا ئاشکە‌رایە ل سەر دیمێ، و دبت دە‌نگ ژێ د گە‌ل دا بت، وکاری د ه‌ندە‌ک ئە‌ندامی‌ن دی ژێ ی‌پ‌ن لە‌شی دا بکه‌ت وە‌کی دە‌ست و‌پ‌یان.

وکه‌نیا پ‌ی‌غە‌مبەر و مروّقی‌ن چاک -و‌ه‌کی ژێ د‌ئ‌یتە‌ قە‌گو‌هاستن- گرنژین بوو، وئەو گە‌لە‌ک د‌دو‌یر بوون ژ کە‌نیا ب دە‌نگ، و‌یا ژ حە‌ددێ مە‌عقوول دەر‌دکه‌فت، وئە‌گەر ئە‌م بە‌ری خۆ بدە‌ینه شیرە‌ت‌ین مروّقی‌ن عە‌ق‌ل‌دار ل هە‌می دە‌مان د‌ئ‌ بینین وان شیرە‌ت ب ک‌یم کە‌نی‌ی ل خە‌ل‌کی د‌کر، ژ لوقمان‌ی حە‌ک‌یم د‌ئ‌یتە‌ قە‌گو‌هاستن کو وی د‌گو‌تە کو‌ری خۆ: گە‌لە‌ک نە‌که کە‌نی ب‌ئ‌ سە‌بە‌ب. و دە‌م‌ئ‌ مووسا پ‌ی‌غە‌مبە‌ری گو‌تیە‌ خ‌ضری: شیرە‌تە‌ک‌ئ‌ ل م‌ن ب‌که، وی گو‌ت‌ئ‌: تو مروّقه‌ک‌ئ‌ ب گرنژین بە‌ و‌ی‌ی غە‌زە‌بی نە‌بە، و‌ب‌ئ‌ ئە‌گەر نە‌که کە‌نی.. و د‌ صوحوف‌ین مووسای دا کو هە‌می ح‌ک‌مە‌ت بوون ه‌اتیە: ئە‌ز‌ئ‌ عە‌ج‌ی‌ب‌گرتیمە‌ ژ وی ی‌ئ‌ باو‌ه‌ری ب جە‌ه‌نە‌م‌ئ‌ ئ‌ینای، و د‌ گە‌ل ه‌ند‌ئ‌ ژێ ئە‌و د‌که‌تە کە‌نی.

و مە‌ د‌یت پ‌ی‌غە‌مبە‌ری -س‌لا‌ف ل‌ئ‌ بن- د شیرە‌تا خۆ دا بو ئە‌بوو د‌ه‌ر‌ری دو ئە‌نجام‌ین خ‌راب بو گە‌لە‌ک کە‌نی‌ی دە‌سن‌یش‌ان‌کر‌ن:

ئە‌نجام‌ئ‌ ئ‌یک‌ئ‌: مراندنا د‌لی:

مروّث ئە‌گەر وە‌ ل‌ئ‌ ه‌ات کە‌نی ل سەر وی زال بوو و ژ هەر ت‌ش‌تە‌ک‌ئ‌ دی ز‌ی‌دە‌تر ل‌ئ‌ ه‌ات، ئە‌و مروّقه‌ک‌ئ‌ ج‌دد‌ئ‌ ن‌اب‌ت، و هە‌می ت‌ش‌تان ب ت‌ر‌انە‌ قە‌ د‌ئ‌ گ‌رت، ژ ل‌ایە‌ک‌ئ‌ دی قە‌ گە‌لە‌ک کە‌نی ئ‌یک‌ا

هند ژ خودانی خو چی دکهت کو دلّی وی رَهق بیت، وهه جارِهکا
دل رَهق بوو دئی بهرّی خودانی دهته غهفلهتّی، وما دلّی مرنهکا دی
ههیه ژبلی غهفلهتّی؟

دلّی غافل بهرّی خودانی خو ددهته تاریّ، وچو جارِان ئه
وی بهر ب بلندی وپیشقهچوونّی نابهت، وئهو دلّی ئهقه حالی وی
بت، یی مریبه ئهگهر خو ژ زبندیان بیتته هژمارتن ژی.

ئهنجامی دووی: نههیلانا روناهیی د دیمی دا:

ومهخسه د ب روناهیی ل قییری ههیهت ووهقاره، ئهو کهسی
کهنی ههمی گاقان ل سهر دیمی وی، وتشتان ههمیان ب ترانهقه
وهربگرت، ل بهر خهلکی دئی یی ساربت، و د چاقتین وان دا دئی
یی بی بها بت، ودیمی وی دئی دیمهکی بی روناهی بت.

کهنیا زیده نیشانا قالاتیا دلیه ژ خهه وخیال وهزرتین مهزن،
بهری ههمیان خهه مرنی، وهزرکنا د ئاخرهتّی دا، وئهو کهسی
هزرا خو د وان ههمی تهنگاقتیان دا بکهت ییتن ل هیقیا وی، وی
هند مهجال نابت زیده بکهته کهنی، پیغهمهبر -سلاّ لّی بن-
د گوتهکا خو دا دبیرت: ﴿لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَصَاحِكُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ
كَثِيرًا﴾ ئهگهر هوبن وی بزائن یا ئهز دزانم، هوبن کیم دا کهنه
کهنی وگهلهک دا کهنه گری.

وخودایی مهزن د ئایهتهکی دا بهحسی منافقان دکهت،
ودبیرت: ﴿فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ (التوبة: ۸۲)
یهعنی: ژ بهر کهدا وان کری وئهو هاتییه سهری
وان، بلا ئهو کیم بکهنه کهنی وگهلهک بکهنه گری. وهه ژ بهر قی

چەندى ھندەك زانا يېن مە دگۆت: ھەچىي كەنيا ۋى پتر ژ گريا
ۋى، ئەۋى سالۆخەتەكى منافقان يى ل نك ھەى.

ۋئەف شىرەتتى پىغەمبەرى -سلاف لى بن- ل صەحابىيىن
خۆ دكر، ۋى ب خۆل سەر نەفسا خۆ ب جە- دئىنا، بوخارى
ژ عائىشايى قەدگوهىزت، دىيژت: من نەدیت جارەكى پىغەمبەرى
-سلاف لى بن- ھند كربتە كەنى ھەتا نىقا دەقتى ۋى بىتە دىتن،
ھەما كەنيا ۋى گرئىن بوو.

شیره‌نا چارځ جیهادی بکه، چونکی جیهاد ره‌ه‌بانییه‌نا ئوممه‌نا منه

شیره‌نا پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- یا چارځ ئه‌و بوو وی گۆته
ئهبوو زهرری: ﴿عَلَيْكَ بِالْجِهَادِ، فَإِنَّهُ رَهْبَانِيَّةٌ أُتْمِي﴾ یه‌عنی: تو جیهادی
بکه، چونکی جیهاده ره‌ه‌بانییه‌نا ئوممه‌نا من.

وره‌ه‌بانییه‌ت ده‌ست وداره‌ک بوو ل نک خه‌لکی هنده‌ک دینی
به‌ری هه‌بوو، ل دوبش فی ده‌ست وداري هنده‌ک مروّقان ژ به‌ر
زوه‌دا وان پشت ددا دنیایی، ودچوون ل چۆلی، یان ل شکه‌فتنان
ب تنی دمان، وعیبه‌ده‌ت دکر، ئه‌قی کاری وان دگۆتی:
(ره‌ه‌بانییه‌ت) ودگۆته وان مروّقان: (روه‌بان)، ویا ژ من فه‌ په‌یقا
(ره‌به‌ن) ئه‌وا ئه‌م د کوردیی دا ب کار دئینین، هه‌ر یا ژ فی په‌یشتی
هاتی.

یه‌عنی: ره‌ه‌بانییه‌ت ئه‌وه مروّش دلی خو نه‌به‌ته دنیایی، وپشت
بده‌تی، وئارمانجا وی یا سه‌ره‌کی خودی ورازیبوونا وی بت،
ومه‌زنترین ره‌ه‌بانییه‌ت د ئیسلامی دا جیهادا د ږیکا خودی دایه،
چونکی ئه‌و که‌سی رها خو ددانته سه‌ر ده‌ستی خو، وقه‌ستا شه‌ری
کافران ده‌ت، ب وی ئیه‌تی کو دینی خودی ب سه‌ر بیخت، ئه‌و
مه‌زنترین زاهده د دنیایی دا، ژ لایه‌کی دی فه‌ کاری وی باشتین

کاره بۆ ب سهرئىخستنا دينى، ژ بهر هندى ئه گهر ئهم بهرئ خو
 بدهينه ئايه تين قورئانئ وحده ديسين پيغه مبهري -سلاف لى بن- دئ
 بينين قه در وبهايه كئ مه زن بۆ جيهادئ وجيهادكه ران يئ هاتيه
 دان، و ل قيرئ دئ ئيشاره تي دهينه هنده ك ژ فان نصوصان.

خودايئ مه زن د ئايه ته كئ دا ئاشكه را دكه ت كو ئهو مروقي
 جيهادئ د ريكا خودئ دا دكه ت وئهوئ د مال دا روينته خوارئ ژ
 خودان باوه ران ل نك خودئ وه كي ئيك نابن، ده مي ديئرت: ﴿لَا
 يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
 بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ
 دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا
 عَظِيمًا﴾ يه عني: ئه وين خو ژ جيهادا د ريكا خودئ دا دايه
 پاش -ژبلى خودان عوزران- وئهوئ ب مالى خو ونه فسا خو جيهاد
 د ريكا خودئ دا كرى د وه كي ئيك نابن، خودئ جيهادكه ر ب سهر
 وان ئيخستينه يين دروينشتى، و د به حه شتى دا دهره جين بلند يين
 دايئ، وخودئ سۆز وپه يمان ب به حه شتى يا دايه وان هه ميان
 ئه وين ب مالى خو ونه فسا خو جيهادئ دكه ن وئهوئ ب عوزر
 روينشتين ژ بهر وئ نه خوشى وقوربانيا د ريكا حه قىي دا وان
 داي، وخودئ ب خيره كا مه زن جيهادكه ر ب سهر وان يين روينشتى
 ئيخستينه.

وبوخارى وموسلم ژ ئه بوو هوره يره ي قه دگوهيزن، ديئرت:
 پيغه مبهري -سلاف لى بن- گوئ: ﴿تَضَمَّنَ اللَّهُ لِنَ خَرَجٍ فِي سَبِيلِهِ،
 لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا جِهَادًا فِي سَبِيلِي، وَإِيمَانًا بِي، وَتَصَدِيقًا بِرُسُلِي، فَهُوَ عَلَيَّ ضَامِنٌ أَنْ

أَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ، أَوْ أَرْجَعَهُ إِلَى مَسْكَنِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ نَائِلًا مَا نَالَ مِنْ أَجْرِ أَوْ غَنِيمَةٍ؛ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، مَا مِنْ كَلِمٍ يُكَلِّمُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَهَيْئَتِهِ حِينَ كَلِمَ، لَوْنُهُ لَوْنُ دَمٍ وَرِيحُهُ مِسْكٌ؛ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَوْلَا أَنْ يَشُقَّ عَلَى الْمُسْلِمِينَ مَا قَعَدْتُ خِلَافَ سَرِيَّةٍ تَغْزُو فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَبَدًا، وَلَكِنْ لَا أَجِدُ سَعَةً فَأَحْمِلُهُمْ وَلَا يَجِدُونَ سَعَةً، وَيَشُقُّ عَلَيْهِمْ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنِّي؛ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَوَدِدْتُ أَنِّي أَغْزُو فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأُقْتَلَ، ثُمَّ أَغْزُو فَأُقْتَلَ، ثُمَّ أَغْزُو فَأُقْتَلَ ﴿﴾ يه‌عن‌ی: خودی که‌فاله‌ت دایه وی یی د ریکا وی دا دهرکه‌فت، وتشته‌ک وی دهرنه‌ئیخت ژ بلی جیهادا د ریکا من دا، وباوهریا ب من، و ب پیغه‌مبه‌رین من، نه‌و یی ل سهر به‌ختی من کو نه‌ز وی بیه‌مه به‌حه‌شتی، یان نه‌ز وی بزقرینمه مالا وی یا نه‌و ژئی دهرکه‌فتی د گهل وئی خیر وده‌سکه‌فتیا گه‌هشتیه وی، و نه‌ز ب وی که‌مه یی نه‌فسا موحه‌ممه‌دی د ده‌ستی دا برینه‌ک د ریکا خودی دا ناکه‌فته له‌شه‌کی نه‌گهر نه‌ئیت پوژا قیامه‌تی وه‌کی وئی پوژئی یا نه‌و ژ نوی تیدا چیبووی، ره‌نگ ره‌نگی خوینی‌یه، و بی‌هن بی‌هنا مسکی، و نه‌ز ب وی که‌مه یی نه‌فسا موحه‌ممه‌دی د ده‌ستان دا نه‌گهر ژ به‌ر هندی نه‌با کول سهر موسلمانان دی ب زحه‌مت که‌فت نه‌ز دویر ژ سهرییه‌کا د ریکا خودی دا دهرده‌که‌فت نه‌دروینشتم، به‌لی نه‌ز وئی به‌رفره‌هیی نابینم کو وان پی‌قه‌که‌م و نه‌و ژئی به‌رفره‌هیی نابین، و بو وان نه‌خو‌شه نه‌و دگهل من دهرنه‌که‌فن، و نه‌ز ب وی که‌مه یی نه‌فسا موحه‌ممه‌دی د ده‌ستان دا، من هز دکر کو نه‌ز غه‌زایی د ریکا خودی دا بکه‌م

وبیمه کوشتن، پاشی غهزایی بکه م وبیمه کوشتن، پاشی غهزایی بکه م وبیمه کوشتن.

وپيغه مبه ر سلاف لی بن د گوتنه کا خو یا دی دا ناشکرا دکهت کو بلندترین عبادت د ئیسلامی دا جیهاده، ده می دیبیرت: ﴿رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ، وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ، وَذُرْوَةُ سَنَامِهِ الْجِهَادُ﴾ یه عنی: سه ری کاری ئیسلامه، وستوینا ئیسلامی نفیژه، وگویتکا ئیسلامی جیهاده.. وئغه یا عه جیب نینه ده می ئم دزانی کو ب ریکا جیهادی ری ل بهر گازی ئیسلامی قه دبیت وئاسهنگ رادبن، وهر وه کی ئغه ئیشاره ته که ژ ی بو زهمه تیا قی کاری، چونکی ئو کاری گویتک بت یی ب سانا هی نابت. وئو که سی د جیهادی دا بیته کوشتن ئیسلامی ناقی (شه هید) ل سهر دنا یه، وشه هید د زمانی عهره بان دا ب مه عنا یا (شاهد) دئیت، یه عنی: ئف مروقی هاتیه کوشتن و ل بهر چاقان چووی، ب راستی ئو نه هاتیه کوشتن، به لکی ل نک خودایی خو یی زیندیه، رزقی وی دئیتهدان وه کی د ئایه ته کا قورئانی دا هاتی.

وژبلی جیهادا ب دهستی د ریکا خودی دا، رهنگه کی دی ژ ی یی جیهادی هیه، نه د زهمه تی دا، ونه د خیر و بهایی خو دا ژ قی جیهادا هه یا کیتر نینه، به لکی مروف د قی جیهادا مه زن یا ب دهستی دا ب سه رنا که فت ئه گهر ئو د قی جیهادی دا ب سه ر نه که فت، ئو ژ ی جیهادا نه فسییه، ئیمام ئه حمه د ژ پیغه مبه ری سلاف لی بن قه دگو هیزت، دیبیرت: ﴿الْمَجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ﴾ هه ما مواهد ئو ه یی جیهادا نه فسا

خۆ بکەت د طاعەتیی خودی دا. و د ریوایەتەکا دی دا ل نک
طەبەرانی هاتیە: ﴿أَفْضَلُ الْجِهَادِ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي ذَاتِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ﴾
باشترین جیهاد جیهادا ویه یی جیهادا نەفسا خۆ بکەت د ذاتی
خودی دا، یەعنی: نەفسا خۆ ل دویش ئەمری خودی ببەت.

شیره نا پینجی

خو بیدنگ بکه، ئەو دى شەیطانى ژ نه دویر کهت

وهاړیکار یا نه ل سەر دینی کهت

شیره تا پیغه مبهری -سلاف لی بن- یا پینجی ئەو بوو وی گوته
ئەبوو زهەری: ﴿عَلَيْكَ بِالصَّمْتِ إِلَّا مِنْ خَيْرٍ، فَإِنَّهُ مَرَدَّةٌ لِلشَّيْطَانِ عَنْكَ،
وَعَوْنُكَ عَلَى أَمْرِ دِينِكَ﴾ یه عنی: تو خو بیدنگ بکه، وەسا تی
نەبت ئاخفتنا خیری بیژی، چونکی بیدەنگی شەیطانی ژ تە
پاشقەدەت، و بو تە دبتە هاریکاری ل سەر کاری دینی تە.

ئیک ژ سالوختەتین پیغه مبهەر -سلاف لی بن- پی دەتە
نیاسین، وەکی صەحابیین وی بو مە قەدگوھیزن، ئەو بوو کیم
دئاخت وپتر یی بیدەنگ بوو، وگەلەک جارەن وەسا چۆ دبوو
هەقالین وی سوحبەتین خو یین زەمانی جاھلیەتی دکر، و دکرە
کەنی و ئەو یی بیدەنگ بوو، و دبت ھندەک جارەن ئەو گرێژیا.
مەعنا: پیغه مبهری -سلاف لی بن- ب گوتن و کریار بەری مە یی
دایە کیم ئاخفتنی، وەسا نەبت ئاخفتنا خیری بکەفتە بەروکا
مروقی ھنگ دقیت مروف خو ژ ئاخفتنی نەدەتە پاش، و دەھمی
حالەتان دا کیم ئاخفتن باشتەر، چونکی ئاخفتنا کیم ل ئاخەتی بو
مروقی بارسقکیە، ئەگەر ئەم ل بیرا خو بینین کو ھەر ئاخفتنەکا
ئەم دیژین، یا باش بت یان یا خراب بت پوژا قیامەتی حسیبا

وی دى د گهل مروقي نيتنه کرن، کاني بوچى مروقي نهو گوټيه،
ومه خسه دا مروقي ژى چيوو؟

بوخارى وموسلم ژ نهبوو هورهيرهى شه دگوهيژن، دبيژت:
پيغه مبهري -سلاف لى بن- گوټ: ﴿مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ﴾ ههچيى باوهرى ب خودى وړوژا قيامه تي
ههبت، بلا گوټنا خيرى بيژت، يان خو بيدهنگ بکهت.

و د گوټنه کا خو يا دى دا پيغه مبهري -سلاف لى بن- دبيژت:
﴿مَنْ سَرَهُ أَنْ يَسْلَمَ فَلْيَلْزِمِ الصَّمْتَ﴾ ههچيى پى خوش بت يى
ب سلامت بت، بلا يى بيدهنگ بت.

و ژ ټان ههديسان بو مه ناشکرا دبت کو بيدهنگيى چهند
مفايه کين مه زن تيډا هه نه:

يى نيکى: بيدهنگى دهريخستنه بو شهيطانى:
وهکى پيغه مبهري -سلاف لى بن- گوټى: ﴿فَإِنَّهُ مَرَدَّةٌ لِلشَّيْطَانِ
عَنْكَ﴾ يه عنى: هندی بيدهنگيه شهيطانى ژ ته دوير دکهت،
د ههديسه کا دى دا نهبوو يه علا ژ نهبوو سه عيډى خودرى
شه دگوهيژت، دبيژت: پيغه مبهري -سلاف لى بن- شيرهت
ل زه لاهه کى کر وگوټى: ﴿وَاحْزَنْ لِسَانَكَ إِلَّا مِنْ خَيْرٍ، فَإِنَّكَ بِذَلِكَ تَغْلِبُ
الشَّيْطَانَ﴾ تو نه زمانى خو بگره، وهسا تي نهبت کو تو گوټنا خيرى
بيژى، چونکى تو ب هندی دى شيبه شهيطانى.

چاوا تو ب بيدهنگيى دى شيبه شهيطانى؟
چونکى شهيطان ب هه مى ريکان ديته مروقي دا وى د سهردا
ببهت، وکارى خراب پى بدهته کرن، وه زمان ب ساناهيترين ريکه

بۆ د سەردا چوونى و خرابيى، وههچيى پتر باخفت دى پتر خەلەت
بت، وخەلەتى رىكا شەيطانيە، لەو ههچيى كيم باخفت دى شيت
سەيطەرى ل سەر خو كەت، وخەلەتيين خو كيم كەت.

يى دووى: بێدەنگى هاريكاريا مروڤى دكەت ل سەر دينى:
وهكى پيغه مبهري -سلاف لى بن- گوتى: ﴿وَعَوْنُ لَكَ عَلَى أَمْرِ
دِينِكَ﴾ يهعنى: بېدەنگى هاريكاريه بۆ ته ل سەر كارى دينى
ته. ومەخسەد ب هاريكاريى ل ڤيرى ئەوه هندی مروڤ يى
بېدەنگ بت، وئاخفتنا وى يا كيم بت، دينى وى دى يى
ب سلامت بت، و كارى وى دى يى باشتەرت، ئەو مروڤى گەلەك
باخفت -وهكى مه گوتى- گەلەك دى د سەردا چت، وگەلەك جاران
دى وان ئاخفتنان بېرت يين نەخوشى وپەشيمانىي دئينه رىكا وى،
ڤيجا يى بڤيت هاريكارهكى بۆ خو ل سەر كارى دينى پەيدا كەت،
بلا خو بى دەنگ بكەت.

يى سيني: سلامتى د بېدەنگيى دايه:

چ سلامتيا دنيايى بت، كو مروڤ تووشى گرفتاريان نەبت،
يان ژى سلامتيا ئاخەرتى بت، كو ئەو بهرانبهەر خودايى خو
شەرمزار نەبت، پسيار ژ ئەبوو بهكرى شەلى هاتەكرن: شيرهتەكى
ل من بكە. وى گوت: ئاخفتنا ته كيتابا تهيه بۆ خودايى ته، ڤيجا
بهريى خو بدى كانى دى چ تيدا نقيسى. يهعنى: دەمى ته دڤيت
كاغەزەكى بۆ مروڤهكى مەزن بنقيسى، تو دى ليگهريى ئاخفتنيى
جوان و ب رىك وپىك هلبژيرى وپۆ تيدا نقيسى، وئەو ئاخفتنيى
تو نوكه پى دئاخفى ل سەر ته دئينه قەيدكرن، ودى ل بهر خودايى

ته ئېنەدانان وئەو دى پسيارا وان ژ ته كهت، قىيجا بهرى خو بدى
كانى ته دقيقت چ بو وى بنقيسى.

وجارهكى پسيار ژ پيغه مبهري -سلاڤ لى بن- هاته كرن:
چ كار ژ هه ميان چيتره؟ وى چەند بهرسقهك دان وتيدا هات وى
گوت: ﴿أَنْ يَسْلَمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِكَ﴾ كو موسلمان ژ ئەزمانى ته
بينه پاراستن.

و ژ ئيمامى عومەر دئيتە فه گوهاستن، ديپژت: ((هه چيى
ئاختنا وى زيده بيت، كهفتنا وى دى زيده بت، ويى كهفتنا زيده
بيت شهرما وى دى كيتم بت، ويى شهرما وى كيتم بيت خو دويركرنا
وى ژ گونه هان دى كيتم بت، ويى خو دويركرنا وى ژ گونه هان كيتم
بيت، دلخ وى دى مرت)).

شیره‌نا شه‌شئ

به‌ری خۆ به‌ یی د بن خۆ دا، و به‌ری خۆ نه‌ده‌ یی
د سه‌ر خۆ دا، دا نعمه‌نا خودی کیم نه‌بینی

شیره‌تا پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- یا شه‌شئ ئه‌قه‌یه: ﴿انْظُرْ إِلَى
مَنْ هُوَ دُونَكَ وَلَا تَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكَ، فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدَرِيَ نِعْمَةَ اللَّهِ
عِنْدَكَ﴾ یه‌عنی: تو به‌ری خۆ به‌ده‌ وی یی دبن ته‌ دا بت، و به‌ری خۆ
نه‌ده‌ وی یی د سه‌ر ته‌ دا بت، دا ئه‌و نعمه‌تا خودی یا ل نک ته‌
هه‌ی د چاڤین ته‌ دا کیم نه‌بت.

ومه‌عنا قی شیره‌تی ئه‌وه‌ پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- فه‌رمانی
ل مه‌ دکه‌ت کو ئه‌م د کاروباری دنیا‌یی دا به‌ری خۆ به‌ده‌ینه‌ وان
که‌سان یین خودی کیمتر ژ مرو‌قی نعمه‌ت د گه‌ل کرین، و به‌ری خۆ
نه‌ده‌ته‌ وان یین خودی زی‌ده‌تر ژ مرو‌قی نعمه‌ت د گه‌ل کرین، و ئه‌و
مرو‌قی ب قی ره‌نگی بت، سی فای‌دین مه‌زن دی ب ده‌ست خۆ شه‌
ئینت:

یی ئیک‌ی: ئه‌و مرو‌ف خۆ کیمتر نابینت ژ خه‌لکی،
یه‌عنی: ئه‌و د نه‌فسا خۆ دا دی یی سه‌ره‌ه‌راز بت، و خۆ ره‌زیل
نابینت، و خۆ ره‌زیل ناکه‌ت ژ ی بۆ که‌سی.. و ئه‌قه‌ تشته‌کی کیم
نینه‌.

یئ دووی: ئەو دئی ههست ب دلخۆشی و سه عاده تی کهت، چونکی دئی زانت کو ئەو ژ گه له کان ب تالعتره، و حالئ وی ژ یئ گه له کان خۆشتره، و تشته کی ئاشکه رایه کو (سه عاده ت) حاله ته کی نه فسینه، ژ داخلیا مرۆقی دهردکه فت، و نه گهر دلئ مرۆقی یئ خۆش نه بت، نعمه تین دنیا یئ هه میئ چو فایده ی ناگه هینه وی.

یئ سیئ: گاڤا تو بهرئ خۆ ددهیه وی که سی د بن خۆ دا، تو دئی زانی کو گه له ک نعمه تین مه زن خودئ یئ د گه ل ته کرین، و ئەف زانی نه دئی بهرئ ته ده ته هندئ کو تو شوکرا وی بکه ی سه را شان نعمه تان، و بهر و قار ئی چه ندئ چی گاڤا ته هزرکر ئەو نعمه تین د گه ل ته هاتینه کرن دکیم، و تو یئ بئ تالعی چونکی حالئ فلان کهس و فلان که سی ژ یئ ته خۆشتره، هنگی تو شوکرا خودئ نا که ی سه را وان قه نجیئ وی د گه ل ته کرین، و دویر نینه ئەف نه شوکریا ته بیه ته نه گه را هندئ کو خودئ وان نعمه تین داینه ته ژ ته بستینت.

د حه دیسه کی دا یا بوخاری و موسلم قه دگو هیزن هاتیه: ﴿لَيْسَ الْغِنَىٰ عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ وَلَكِنَّ الْغِنَىٰ غِنَى النَّفْسِ﴾ یه عنی: زهنگینی نه ب هه بوونا گه له ک مالیه، زهنگینی زهنگینیا نه فسییه.

گه له ک که سان دئی بی نی مال ل بهر دهستی یئ مشه یه، و چی تشتی بقیت دلئ وی بچتی یئ هه ی، و د گه ل هندئ ژ یئ برسیه، چونکی دلئ وی یئ تیر نینه، و نه فسا وی یا فه قیره... د حه دیسه کی دا پیغه مبه ر - سلاف لی بن - دبیر ته هه قالئ خۆ نه بوو

هورهیره ی: ﴿وَارْضَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ أَغْنَى النَّاسِ﴾ ب وی قسمه تا خودی دایه ته رازی به، تو دی زهنگینترین مروث بی.

قهناعهت ورازیبوون مهزنترین نعمه ته خودی د گهل مروقی دکهت، موسلم ژعه بدللاهی کوری عه مری شه دگو هیژت، دبیزت: پیغه مبهری -سلا ث لی بن- گو ت: ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَسْلَمَ، وَرُزِقَ كَفَافًا، وَقَنَّعَهُ اللَّهُ بِمَا آتَاهُ﴾ ئەوی ئیفلح دیت یی موسلمان بووی، وتیرا وی رزق بو هاتیهدان، وخودی ئەو قانع کری ب وی تشتی وی دایی.

وئەف شیره ته -وه کی مه گو تی- بو کاروبارین دنیا یی، یه عنی: مروث د مه سه لین دنیا یی ونعمه تین دنیا یی دا، دقیت بهری خو بده ته وان که سان یین د بن وی دا، به لی د مه سه لین دینی دا، و د وان دا یین فایدی ئاخره تی تیدا هه ی، دقیت بهری مروقی ل وان بت یین د سهر وی دا، بو هندی دا هیمه مهت بو چی بیت، وغاردانی د زیده کرنا باشیان دا بکهت..

ئەگه ر ته بهری خو دا وی یی د علم وزانینی دا د سهر ته دا، دی بو ته دیار بت کو زانینا ته یا کیمه، هنگی تو دی ل حه ددی خو راوهستی، و دی بهرگه ریانی که ی علمی خو زیده که ی..

ئەگه ر ته بهری خو دا وی یی ژ ته پتر باشیان دکهت، تو دی زانی کو باشیین ته دکیمن، هنگی تو گه له ک د خو ناگه هی، و دی لیگه ریایی باشیین خو زیده که ی.. د باشیان دا، و د مونافه سا ل سهر خیری دا، بهری خو بده وان یین د سهر خو دا، دا هیمه مه تا خو زیده که ی، و د مه سه لین دنیا یی دا بهری خو بده وی یی د بن ته دا، دا نعمه تین خودی د چا قین ته دا کیم نه بن.

شیره نا حه فنی

بی ب مرو فانی به د گهل مرو فین خه، خه نه گهل نهو پشت بده نه نه زی

شیره تا پیغه مبه ری - سلاف لی بن - یا حه فتی بو هه قالی وی
 نه بو زهرری نه شهیه: ﴿صِلْ قَرَابَتَكَ وَإِنْ قَطَعُوكَ﴾ یه عنی: تو د گهل
 مرو فین خو یین نیزیکی بی ب مرو فانی به، نه گهل خو نهو پشت
 بده ته ته، وپه یوه ندیا خو ژ ته بپر ن ژی.

د ئایه ته کا قورئانی دا خودایی مه زن دبیرت: ﴿وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا
 أَمَرَ اللَّهُ بِهِمْ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ﴾ د قی
 ئایه تی دا خودایی مه زن مه دحین خودان باوه ران ب هنده ک ژ وان
 سالو خه تان دکه ت یین کول نک وان ههین، و دبیرت: ئیک ژ
 سالو خه تین وان نه شهیه، نهو وی دگه هینن یا خودی فه رمان
 بگه هاندنا وی کری.. وزانایین ته فسیری دبیرن: مه خسه د پی
 مرو فانی بی، وقه نجیکرنا د گهل مرو فین نیزیکی ب تاییه تی یین
 هه وجه و پی تقی.

و د ئایه ته کا دی دا خودایی مه زن به حسی هنده ک که سین خراب
 دکه ت، و دیار دکه ت کو ئیک ژ خرابیین وان نهو نهو وی ناگه هینن
 یا خودی فه رمان ب گه هاندنا وی کری، ده می دبیرت: ﴿وَالَّذِينَ
 يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِمْ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي

الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٧٧﴾ و تهفسیرزان ل وئ باوهرینه کو
ل قیبری ژى مهبهست پی مروځایینی، وئو حهقن یین مروځین
مروځی ل سهر وی ههین.

وئو گهر ئه م بهری خو بدهینه ئایهت وحه دیسان دئ بو مه ئاشکه
بت کو گه هاندنا مروځایینی واجبہ کی شه رعیه، وقه تاندن
وهرینا وی ئیک ژ گونه هین مهزنه، یین لازم مروځ خو ژئ بدهته
پاش.

موسلم ژ ئه بوو هورهیره ی قه دگو هیت، دبیت: زه لامه کی پسار
ژ پیغه مبهری - سلاف لی بن - کر: کیژ مروځ فهرتره ئه ز
هه ځالینی ه کا باش د گهل بکه م، وی گوئی: ﴿ اُمُّکَ ثُمَّ اُمُّکَ ثُمَّ اُمُّکَ
ثُمَّ اَبُوکَ ثُمَّ اَدْنَاکَ اَدْنَاکَ ﴾ دهیکا ته، پاشی دهیکا ته، پاشی دهیکا
ته، پاشی بابئ ته، پاشی یئ نیزیکتر.

و ژ ځئ حه دیسی ئاشکه را دبت کو دهیک نیزیکترین کهسه بو
مروځی، وحه قترین کهسه ژى مروځ هه ځالینی (یان مروځایینی)
د گهل بکه ت، و د گهل وی یئ قه نج بت، وپشتی دهیکى ژ نوی
باب دئیت، وحه قئ دهیکى بهری یئ بابئ دئیت، پشتی دهیکى
بابه، وپشتی وان هه ردووان مروځین دی دئین، ل سهری ئه و کهسین
ب ریکا دهیکى و بابئ دگه هنه مروځی وه کی خویشک و برایان،
پاشی ئه و کهسین ب ریکا دهیکى دگه هنه مروځی وه کی خال
وخاله تان، پاشی ئه و کهسین ب ریکا بابئ دگه هنه مروځی.

د حه دیسه کی دا بوخاری و موسلم هه ردو ژ جوبه یرئ کورئ
موطعه می قه دگو هین، دبیت: پیغه مبهری - سلاف لی بن - گوئ:

﴿ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ ﴾ يه‌عن‌ی: ئەو کەس ناچتە بە‌حه‌شتی یی
 مرۆ‌ق‌ای‌نیی ب‌یرت.

وب‌ه‌رو‌قا‌ژی ق‌ی چ‌ه‌ند‌ی ئەو کە‌سی ب مرۆ‌ق‌ای‌نی ب‌ت، پ‌ی‌غە‌م‌ب‌ه‌ر
 -س‌لا‌ف ل‌ی ب‌ن- م‌ز‌گ‌ین‌یا ب چ‌و‌نا بە‌حه‌شتی د‌دە‌تی، بو‌خ‌اری
 و‌م‌وس‌لم ژ ئە‌بوو ئە‌ی‌ی‌و‌وب ق‌ه‌د‌گ‌و‌ه‌ی‌زن، د‌ب‌ی‌ژ‌ت: زە‌لامە‌کی پ‌سی‌ار ژ
 پ‌ی‌غە‌م‌ب‌ه‌ری -س‌لا‌ف ل‌ی ب‌ن- ک‌ر: ک‌ارە‌کی ن‌ی‌شا م‌ن ب‌دە ئەو م‌ن
 ن‌ی‌ز‌ب‌کی بە‌حه‌شتی ب‌کە‌ت، و‌م‌ن ژ ئ‌ا‌گ‌ری د‌و‌یر ب‌کە‌ت، پ‌ی‌غە‌م‌ب‌ه‌ری -
 س‌لا‌ف ل‌ی ب‌ن- گ‌وت‌ی: ﴿ تَعْبُدُ اللَّهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي
 الزَّكَاةَ، وَتَصِلُ ذَا رَحِمِكَ ﴾ يه‌عن‌ی: ک‌و ت‌و عە‌ب‌د‌ی‌ن‌یا خ‌ود‌ی ب‌کە‌ی و‌چ‌و
 ش‌ری‌کان بۆ نە‌دان‌ی، و ب ک‌ر‌نا ن‌ق‌ی‌ژ‌ی ر‌ا‌بی‌ی، و‌زە‌ک‌ات‌ی ب‌دە‌ی، و د
 گە‌ل مرۆ‌ق‌ی‌ن خ‌و یی ب مرۆ‌ق‌ای‌نی بی.

و‌م‌ف‌ای‌ی مرۆ‌ق‌ای‌نیی د د‌ن‌یا‌یی ژ‌ی دا د‌گە‌ه‌تە خ‌ود‌ان‌ی، بو‌خ‌اری
 و‌م‌وس‌لم ژ ئە‌نە‌سی ق‌ه‌د‌گ‌و‌ه‌ی‌زن، د‌ب‌ی‌ژ‌ت: پ‌ی‌غە‌م‌ب‌ه‌ری -س‌لا‌ف ل‌ی ب‌ن-
 گ‌وت: ﴿ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُسْطَلَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ، فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ ﴾
 يه‌عن‌ی: ه‌ه‌چ‌یی پ‌ی خ‌و‌ش ب‌ت ک‌و ر‌ز‌ق‌ی و‌ی بە‌ر‌ف‌رە‌ه ب‌یت،
 و‌ش‌و‌ی‌ن‌و‌اری و‌ی ب‌م‌ی‌ن‌ت، ب‌لا یی ب مرۆ‌ق‌ای‌نی ب‌ت.

و‌م‌وس‌لم ژ ئە‌بوو ه‌ورە‌ی‌رە‌ی ق‌ه‌د‌گ‌و‌ه‌ی‌ز‌ت، د‌ب‌ی‌ژ‌ت: زە‌لامە‌کی گ‌وتە
 پ‌ی‌غە‌م‌ب‌ه‌ری -س‌لا‌ف ل‌ی ب‌ن-: م‌ن ه‌ندە‌ک مرۆ‌ق‌ی‌ن ه‌ە‌ی ئە‌ز د گە‌ل
 و‌ان یی ب مرۆ‌ق‌ای‌ن‌یمە و ئە‌و پ‌ش‌تا خ‌و د‌دە‌نە م‌ن، ئە‌ز قە‌ن‌ج‌یی
 د گە‌ل و‌ان د‌کە‌م و ئە‌و خ‌را‌بی‌ی د‌گە‌ه‌ی‌نە م‌ن، و ئە‌ز د گە‌ل و‌ان یی
 باش‌م و ئە‌و د گە‌ل م‌ن د‌خ‌را‌ب‌ن، ئ‌ین‌ا پ‌ی‌غە‌م‌ب‌ه‌ری -س‌لا‌ف ل‌ی ب‌ن-
 گ‌وت‌ی: ﴿ لَئِنْ كُنْتَ كَمَا قُلْتَ، فَكَأَنَّمَا نُسِفُهُمُ الْمَلَّ، وَلَا يَزَالُ مَعَكَ مِنَ اللَّهِ

ظَهِّرْ عَلَيْهِمْ مَا دُمْتَ عَلَى ذَلِكَ ﴿﴾ يه‌عنی: ئەگەر تو یی وەسا بی وەکی
تە گۆتی، هەر وەکی تو خولیا کەل ب وان دا دکە، وەاریکارەک
ژ خودی بۆ تە ل سەر وان دئ هەبت هندی تو وەسا بمینی.

ومەخسەد ب لیکرنا خولیا کەل -وەکی زانا دبێژن- ئەو: تو
ب قی قەنجیا خۆ دئ ئیکا هند ژ وان چئ کە ی ئەو هەست
ب شەرمزاری و شکەستنی بکەن، وەکی وی یی خولیا کەل پی
وەردکەن.

وموسلم ژ عائیشای قەدگوهیژت، دبێژت: پیغەمبەر -سلاف
لی بن- دبێژت: ﴿الرَّحِمُ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ، تَقُولُ: مَنْ وَصَلَنِي وَصَلَهُ اللَّهُ،
وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللَّهُ﴾ يه‌عنی: رەحم یا ب عەرشی قە گردایە،
دبێژت: هەچی من بگەهینت خودی وی بگەهینتە خیری،
وہەچی من بپرت خودی وی ژ خیری بپرت.

قیجا ژ بەر گرنگیا پیکگەهاندا مروڤایینی پیغەمبەری
-سلاف لی بن- شیرەت ل صەحابیی خۆ کر ئەو یی ب مروڤایینی
بت.

شیره‌نا هه‌شنێ د پێکا خودی دا نو ژ لۆما لۆمه‌که‌ران نه‌ترسه

شیره‌تا پێغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- یا هه‌شتی بۆ هه‌قالی وی
ئهبوو زهرری ئه‌فه‌یه: ﴿لَا تَخَفْ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ یه‌عنی: د دهر حه‌قا
دینی خودی دا، وه‌رمانا ب باشیی، وپاشقه‌برنا ژ خرابیی، و
ب جه‌ئینانا شریعه‌تی، تو ژ لۆما چو لۆمه‌که‌ران نه‌ترسه.

پێغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- د قی شیره‌تی دا (قاعیده‌یه‌کی)
مه‌زن د مه‌جالێ په‌خنه‌یی وگوتنا حه‌قیی دا بۆ مه‌ بنه‌جه‌ دکه‌ت،
ئهو ژێ ئه‌فه‌یه: هه‌ر جاره‌کا مرو‌قی خه‌له‌تی یان کیماسیه‌ک دیت،
بی ترس و دودلی دقیت په‌خنه‌یی لی بگرت، و ژ هندی نه‌ترست
هنده‌ک که‌س لۆمه‌ی وی بکه‌ت، یان به‌حسی وی ب خرابی بکه‌ن..
وئه‌فه‌ ده‌رگه‌هه‌کی مه‌زن وگرنگه‌ د کتییین شریعه‌تی دا ل بن ناخی:
(الأمر بالمعروف والنهي عن المنکر) به‌حس ژێ دئیته‌کرن.

ژ سه‌حابیان دئیته‌ فه‌گوه‌استن کو ده‌می ئهو ده‌اتن موسلمان
دبوون، وموبایه‌عا پێغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- دکر، ئیک ژ وان
خالیین پێغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- به‌یعه‌ سه‌را ژ وان دستاندن
ئه‌فه‌ بوو: (وَعَلَى أَنْ نَقُولَ بِالْحَقِّ أَيْتَمًا كُنَّا، لَا نَخَافُ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ)
مه‌عنا: پێغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- په‌یمان ژ وان وه‌ردگرت کو ئهو

حه قیئی بیژن ههر جهه کی لی بن، و د گوتنا حه قیئی دا ژ لوما چو
لومه کهران نه ترسن.

زانایئ مهزن ئیمامی نه وه وی دبیرت: ((زانا هه می ل سهر
هندی کوم بووینه کو رابوونا ب کاری فهران کرنا ب چاکیی،
وپاشقه برنا ژ خرابیی، (فرض کفایه)یه، وئه گهر ئهو کهسی ب قی
کاری رادبت ترسیا زیانه کا مهزن گه هته نه فسا وی یان مالی وی
یان تشته کی دی، هنگی ئه ف کاره ب دهستی ودهقی ل سهر وی
واجب نابت، به لی دقیت ب دلی وی ب قی چهندی خوش نه بت)).

مهنا: فهرانا ب باشیی وپاشقه برنا ژ خرابیی هه می ده مان
ل سهر مروقی واجب، به لی قی چهندی سی مه رته به بو هه نه:

یا ئیکی: رابوونا ب قی کاری ب دهستی، یه عنی: ئه گهر
خرابییه ک هاته کرن، یان باشیه ک هاته هیلان، مروث ب دهستی
به رهنگاریا قی کاری بکه ت، خرابیی بگوهوژت، وباشیی بینته
وجودی.. وئه قه واجبی دهوله تی وکاریده ستانه، ومروقیتن
پیقه هاتی، وهه ر جاره کا ئهو ب قی کاری رانه بوون، ئهو به رانه به
خودی دبه رپسیارن وجزایی وان ب دژواری دی ئیتهدان.. وئهو
کهسی حوکم د دهستی دا نه بت، وخه لک ب یا وی نه کهن چی
نابت ب قی کاری رابیت، چونکی خرابیا وی هنگی دی ژ باشیا
وی پتر بت.

یا دووی: رابوونا ب قی کاری ب ریکا ئه زمانی، ده می ئهو
کاره کی نه دورست دبیت، ئهو ب دهقی خرابیا وی کاری بو خه لکی
ئاشکه را که ت، ووان ژئی بده ته پاش، وئه گهر دیت خه لک یی خو ژ

باشیه‌کی دده‌نه پاش، به‌ری وان بده‌ته کرنا قی باشیی، وئه‌ف واجبه پتر دکه‌فته د ستویی زانایان دا، ئه‌وین خودی علم ب رزقی وان کری، وپه‌یمان ژ وان وهرگرتی کو ئه‌و حه‌قیی ئاشکهره بکه‌ن ونه‌قه‌شیرن.. وئه‌و که‌سی چو زانین نه‌بت چی نابت ب قی کاری رابیت، چونکی دبت ئه‌و خه‌له‌تیا مه‌زنتر بکه‌ت ژ وی یا کو هه‌ی ل وی ده‌می ئه‌و هزر دکه‌ت کو ئه‌و یی باشیی دکه‌ت.

یا سیی: رابوونا ب قی کاری ب دلی، یه‌عنی: مرۆف ب دلی پی خوش نه‌بت ئه‌ف خرابیه دئیته‌کرن، ونه‌قیانا وی د دلی دا هه‌بت، هه‌ر وه‌سا پی خوش نه‌بت ئه‌ف باشیه دئیته‌هیلان، وحه‌ز بکه‌ت کو خه‌لک وی باشیی بکه‌ن.. وئه‌قه‌ه واجه‌که دکه‌فته د ستویی هه‌می موسلمانان دا، چونکی هه‌ر ئیک دشی‌ت د دل دا نه‌قیانا خرابیی هه‌لگرت، وئه‌قه -وه‌کی د حه‌دیسی دا هاتی- لاوازترین باوه‌ریه، و د پشت وی را چو ئیمان نینه، یه‌عنی: مرۆف وه لی بیت خرابیی بینت، نه ب ده‌ستی بگوهو‌پرت، ونه ب ئه‌زمانی، ونه ب دلی که‌رب ژئ قه‌ببت، ئه‌وی مرۆقی چو باوه‌ری ل نک نامینت.

و ل قی‌ری هنده‌ک مه‌سه‌لین گرنه‌گ هه‌نه پیتقیه ئیشاره‌تی بده‌ینی:

د مه‌سه‌لا (الأمر بالمعروف والنهي عن المنکر) دا گه‌له‌ک جارن وه‌سا چی دبت ئه‌و که‌سی ب قی کاری رادبت دکه‌فته خه‌له‌تیا مه‌زنتر ژ وی خه‌له‌تی یا ئه‌و هاتی ئینکارا وی دکه‌ت، یان ژی کاری وی دبه‌ ئه‌گه‌را په‌یداوونا فتنه‌یه‌کا مه‌زن، یا کو ئه‌و

خرابیا بهرئ هه ی گهلهک ژئ بچویکتر.. وئهقه ژ ئه گهرئ نه زانینا
وی کهسیه ب فقهئ (الأمر بالمعروف والنهي عن المنکر).

ئیکه مین تشتئ فهر کول نک وی کهسی ههبت یئ ب قئ
کاری رادبت ئه وه: ئهو (ئیخلاصئ) ل نک خو پهیدا بکهت، ده مئ
ئهو خهله تیه کئ دبینت و ب گوهورینا وی رادبت دقئت وی بو
خودئ بت، نه بو هندئ بت دا خه لک مه دحئن وی بکهن و بیژن:
فلان کهس مروقه کئ ب جهرگه به حسی خهله تیان دکهت! و ژ
ئیخلاصئ نینه مروف د ناف خه لکی دا، یان ل سهر مینه ران،
ره خنه یئ وان خهله یان بگرت یئن کو ئهو دشیا ب رهنگه کئ دی
چاره بکهت.. وهکی بو نمونه: کهسه کی ئه گهر خهله تیه ک کر، و
دشیان دا بوو مروف بچت ب تنئ وی شیرهت بکهت، و بهرئ وی
ژ وی خرابیئ بده ته پاش، چئ نابت مروف وه نه کهت، و بچت ل
سهر مینه رئ یان ل سهر بهر په رین رۆژنامه و کو فاران ره خنه یئ لی
بگرت، وشهرما وی د ناف خه لکی دا بهت.. قئ کاری طاما
مه دح وریائئ وخو ئینانه پیشئ پتر ژئ دئیه وه رگرتن.

مه سه لا دی خهله تیه ئه گهر ب ئه زمانی بته گوهارتن چئ نابت
مروف دهستی بو گوهورینا وی ب کار بینت، و گوهورینا خهله تیه کئ
ئه گهر واجبی دهوله تی بت، وهلاتی حق نینه ژ نک خو بچت وی
خهله تیئ بگوهورت، خو ئه گهر ئهو هیجه تا خو بکه ته ئهو بیژت:
مانئ دهوله ت ب کارئ خو رانابت! نه رابونا دهوله تی ب کارئ خو
بو مروقی دورست ناکهت کو ئهو پی ل توخوبیئ خو دانت، و

ب کاره کی رابیت نه کارئ وی بت، چونکی ئەف چەندە گەلەک جارەن فتنە و خرابیه‌کا مه‌زنتر د دویف دا دئیت.

شریعت پاشقه‌برنا زهره‌رئ ب پیش ب ده‌ستقه ئینانا مه‌نفعه‌تی دئیخت، وه‌کی زانایی‌ن ئوصولی دبیژن: (دفع المفسد مقدم علی جلب المصالح)، له‌و ئەگەر رابوونا که‌سه‌کی ب کارئ (الأمر بالمعروف والنهي عن المنکر) فایده و مه‌صلحه‌ته‌ک تیدا هه‌بت ژئ، به‌لئ ئەف کارئ وی بته ئەگەر په‌یدا بوونا فه‌ساده‌کا (موعته‌به‌ر) هنگی دقیت ئەو ب وی کاری رانه‌بت.. و گەلەک جارەن مه‌ دیتیه که‌سه‌کی ب کارئ (الأمر بالمعروف) رابوو، به‌لئ کارئ وی یئ بوویه ئەگەر به‌لاقکرنا فتنه‌یه‌کا مه‌زن د ناڤ خه‌لکی.

وه‌نده‌ک مه‌سه‌له د شریعه‌تی دا هه‌نه جه‌ئ خیلافینه د ناڤه‌را زانا وفه‌قیه‌پین موخته‌هد دا، دبت ل نک که‌سه‌کی (ره‌ئیه‌ک) ژ وان (ره‌ئیان) یا دورست نه‌بت، به‌لئ ماده‌م هنده‌ک ژ زانایی‌ن موخته‌هد بو‌قزی ره‌ئیئ چووینه، چی نابت بو‌وی ئەو قئ جودابوونا د ره‌ئیئ دا بکه‌ته ئەگه‌رئ خیلاف ولیکه‌فتنی دا ناڤه‌را موسلمانان دا، هه‌تا ده‌ره‌جه‌یه‌کی ئەم دبینین هنده‌ک جارەن ژئیک سلبوون ولیکه‌فتن د ناڤه‌را خه‌لکی ئیک مزگه‌فتی دا په‌یدا دبت سه‌را مه‌سه‌له‌کا (خیلافی) یا ب به‌ر هندی نه‌که‌فت دلین وان ژئیک بمینت سه‌را، د گه‌ل هندی ژئ دویر نینه ئیک ژ وان قئ کارئ خو بیخته بن قئ شیره‌تی، یه‌عنی بیژت: نه‌خه‌ما منه کی سل بیت، یان عیجز بیت، ماده‌م ئەز ئەمری ب باشیئ دکهم!

ئەمرى ب باشىي د ھەمى ھالەتان دا گۆتتا نەرم وجوان،
 وئسلوويى تازە پىي دقئىت، دەمى خودى مووسا واروون ھنارتىنە
 نك فیرعهونى، فەرمان ل وان کر کو ئەو نەرم د گەل و باخقن، دا
 بەلکى ئەو ب گۆتتا وان قانع بیت.. وئەو کەسى ئسلووبەکى جوان
 ونەرم وھەلىمى ل نك نەبت دقئىت چو جاران د کارى خو يى
 (دەعهوى) دا ب سە ناکەفت.

ھەقىي بېژە، ئەگەر خو ئەو ھەقى يا تەعل ژى بت، وئەگەر خو
 ژ تە ژى بگرت، بەلى دەمى تو ھەقىي دبېژى زانە دى چاوا بېژى،
 چونكى گۆتنى ھونەرى خو ھەيە.

شیره‌نا نه‌هئ بلا نه نه‌و بو خه‌لکی بقیّت ی نه نه‌و بو خه‌و دقیت

جارا نه‌هئ یا نه‌بوو زهرری تیدا گۆتیه پینغه‌مبه‌ری -سلاف لی
بن- شیرته‌کا دی ل من بکه وی گۆتی: ﴿لِحُبِّ النَّاسِ مَا يُحِبُّ
لِنَفْسِكَ﴾ یه‌عنی: بلا ته نه‌و بو مروّقان بقیّت یی ته بو خه‌و دقیت.

و ب راستی نه‌فه ئیک ژ وان قاعیده‌یین جفاکی یین مه‌زنه،
یین نه‌گه‌ر نه‌م ل دویف بچین هیچ گرفتاریه‌کا جفاکی مه‌ نه‌مینت،
کو مروّث بگه‌هته وی دهره‌جه‌یی د خیرخوازیی دا حه‌ز بکه‌ت خیر
وقه‌نجی بگه‌هته خه‌لکی هه‌می، وپی خوش نه‌بت خرابی
ونه‌خوشی بگه‌هته که‌سی، و د قی دهرباره‌یی دا نه‌و بو خه‌و بکه‌ته
پیشره‌و (مقیاس) بو خه‌لکی، وحه‌ز بکه‌ت هه‌ر باشیه‌کا بگه‌هته
وی بگه‌هته خه‌لکی ژ. نه‌فه تشته‌کی کیم نینه، وی ب
ساناهی ژ نینه، ب تنی مروّقین بزاره ویین ئیمانان وان یا تمام
دشیّت بکه‌ن.

بوخاری و موسلم هه‌ردو ژ نه‌ه‌سی کورپی مالکی قه‌دگوه‌یزن،
دبیژت: پینغه‌مبه‌ری سلاف لی بن گۆت: ﴿لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ
لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ﴾ یه‌عنی: ئیک ژ هه‌وه باوه‌ریه‌کا تمام ناینت
حه‌تا نه‌و بو برایی خه‌و بقیّت یی بو خه‌و دقیت، و د ربوایه‌ته‌کا دی
دا ل نک موسلمی هاتیه: حه‌تا ته نه‌و بو جیرانی خه‌و بقیّت یی ته

بۆ خۆ دڤيٲٲ. وئەڤ ەدیسەک دو تشتان بنەجە دکەت: ئەو کەسێ ب ڤی ڤەنگی بت، باوەریا وی دی یا تمام بت، ویی ب وی ڤەنگی نەبت باوەریا وی یا تمام نابت.

ومەسەلا مرۆڤی خیر بۆ کەسەکی دی بڤيٲٲ، چەند دەرهجەنە:

- کەسەک ەهیە ەز دکەت خیر بگەهتە براهەکی وان یی خودان باوەر ئەگەر خۆ ئەو خیر نەگەهتە وی ب خۆ ژێ، یان ئەو براهی خۆ ڤیش خۆ دڤيٲٲ وئەو خیرا بۆ وی ەاتیە دان تەنازولی ژێ دکەت و دەتە براهی خۆ، وئەڤە بلندترین دەرهجەیه، ئەو ی ب ەرهەبی دڤيٲٲن: (ئیشار) و د ناڤ مرۆڤان دا کیم کەس ەنە بگەهتە ڤی دەرهجی، لەو خودایی مەزن دەمی مەدحی ئەنصاریان کرین مەدحی وان ب ڤی چەندی کرن وگۆت: ﴿وَيُؤْتِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾ (الحشر: ۹).

- وکەسەکی دی ەهیە ەز دکەت چي خیرا بگەهتە وی ئیکا وەکی وی بگەهتە براهی وی یی خودان باوەر ژێ، یەعی: ئەو خۆ و براهی خۆ ل ئیک ڤیژی ددان، وئەوی ب ڤی ڤەنگی بت باوەریا وی تامە.

- وکەسەکی دی ەهیە ەز دکەت خیر بگەهتە وی، و بۆ دەست ڤە ئینانا خیری ئەو خۆ بەری خەلکی ددان، بەلی ئەگەر خیرەکا وەکی وی بگەهتە براهی وی ژێ، ئەو عیجز نابت، و بەلکی کەیفای وی ژێ بیٲ، و بارا ڤتر ژ خەلکی ب ڤی ڤەنگینە.

- وکەسەکی دی هەیه هەز دکەت هەمی خێر بۆ وی بن، و بۆ وی
نەخۆشە دەمی دبێت خێرەک دگەهتە کەسەکی دی، ئەقە ئەو یی
ئەم دبێژینی: هەسۆد.

- ویی ژ قی ژی خرابتر ئەو یی هەز نەکەت خێر بگەهتە
کەسی ئەگەر خۆ ل سەر حسێبا هندی بت کو خێر نەگەهتە وی ژی!
ووەکی قی یە مەرۆف هەز نەکەت ئەو تەشتی نەخۆش یی وی بۆ
خۆ نەقیت بگەهتە کەسەکی دی، ئەقە ژی نیشانا تامیا باوەریا
مەرۆقیە، و ئەو -ئەگەر کار پی بێتەکرن- جفاکی ژ گەلەک ئیشین
کوژەک خلاس دکەت..

و ئەف هەزکرن و هەزەکرنە د هەمی دەمان دا یا باشە، بەلێ
ئەگەر ئەو ب ئیمانی قە بێتە گریدان، ئەو خودانی خۆ ل سەر
پەییسکا باوەریی هیشتا بلندتر لی دکەت، یەعنی: مەرۆف هەز
بکەت ئەو خێر و قەنجی و باشیا گەهشتیه مەرۆقی بگەهتە فلان
کەسی ژی، چونکی ئەو مەرۆقەکی خودان باوەره، و مەرۆف هەز
نەکەت ئەو نەخۆشیا نەگەهشتیه مەرۆقی نەگەهتە وی ژی، چونکی
ئەو مەرۆقەکی موسلمانە، مەعنا هنگی قیانا مەرۆقی بۆ وی بۆ
خودییه، ئیمام ئەحمەد ژ موعادی قە دگوھیزت کو وی پسار
ژ پیغەمبەری -سلاف لی بن- کر: باوەریا ژ هەمیی باشتەر چیە؟
وی گووت: ﴿أَفْضَلُ الْإِيْمَانِ أَنْ تُحِبَّ لِلَّهِ، وَتُبْغِضَ فِي اللَّهِ، وَتُعْمَلَ لِسَانَكَ فِي
ذِكْرِ اللَّهِ﴾ باشتەری باوەری ئەو قیان و نەقیانا تە ژ بەر خودی بت،
و تەو ئەزمانی خۆ د زکری خودی دا ب کارینی. گووتی: پاشی
چ، ئەی پیغەمبەری خودی؟ گووت: ﴿وَأَنْ تُحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ،

وَتَكْرَهُ لَهُمْ مَا تَكْرَهُ لِنَفْسِكَ ، وَأَنْ تَقُولَ خَيْرًا أَوْ تَصُمْتَ ﴿٥١﴾ وکو ته ئەو بو
خەلکی بقییت یی ته بو خو دقییت، و ته ئەو بو وان نهقییت یی ته
بو خو نهقییت، وکو تو خیری بیژی، یان خو بیدهنگ بکهی.

شېره‌نا ده‌ه‌ن س‌ن نه‌رازی‌ن موکم

و ل دویم‌اهی‌ی پی‌یغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- ده‌ستی خو ل سنگی
نه‌بوو ذه‌ری دا وگو‌تی: ﴿يَا أَبَا ذَرٍّ لَا عَقْلَ كَالْتَّذِيرِ، وَلَا وَرَعَ كَالْكَفِّ،
وَلَا حَسَبَ كَحُسْنِ الْخُلُقِ﴾ وئ‌ه‌و د ق‌ی گو‌تنا خو دا س‌ی ته‌رازی‌ن
موکم بو ئ‌ه‌بوو ذه‌ری ده‌سنیشان دک‌ه‌ت، کو مرو‌ف پی دئ‌ی‌ته
راگرتن، وه‌ه‌فسه‌گیا خو ژ ی پی دپار‌یزت.. ئ‌ه‌و ه‌ه‌ر س‌ی ئ‌ه‌قه‌نه:

ئ‌یک: چو عه‌قل‌داری وه‌کی (ته‌دبیری) نینه:

وته‌دبیر ئ‌ه‌وه مرو‌ف به‌ری خو بده‌ته دویم‌اهیا کار ی خو کان ی د ی
سه‌ری کیشته چ؟ ومه‌عنا ق‌ی گو‌تن ی ئ‌ه‌وه: چو که‌س وه‌کی وی ی ی
عه‌قل‌دار نینه ئ‌ه‌وی به‌ری ده‌ست ب کاری بکه‌ت، ه‌زرا خو د
ئه‌نجام ی دا دک‌ه‌ت، ق‌ی‌جا به‌ری خو دده‌تی ئ‌ه‌گه‌ر ئ‌ه‌نجام ی ی باش
نه‌بت، خو ژ کرن ی بده‌ته پاش، وئ‌ه‌گه‌ر ئ‌ه‌نجام ی ی باش بت، به‌ر ب
وی کاری ق‌ه‌ بچت.

و ژ ته‌دبیری‌یه مرو‌ف (ته‌وفیرا) مه‌عیشه‌تی خو بکه‌ت،
یه‌عنی: جه‌دوله‌کی بو مصره‌فی خو بدانت، وکاری ب ق‌ی
جه‌دوله‌ی بکه‌ت، دا بزانت کان ی شیان ی وی چه‌ندن، و ل دویف
قان شیانان پی‌گاف‌ین خو به‌اف‌ی‌زت، چونکی مرو‌فی چو (ته‌دبیران)
بو خو نه‌که‌ت د ی بین ی زی‌ده‌ی طاقه‌تی خو مه‌صره‌فی دک‌ه‌ت،
و ل ده‌مه‌کی نی‌زیک تووشی گرفتاری وته‌نگاف‌یان دبت.

دو: چو تهقوا وهکی گرتنا ئەزمانی ودهستی نینه:

(وهدهع) د زمانى عه‌ره‌بان دا ب پامانا خوڤه‌کيشانى دئيت، يه‌عنى: مروڤ خو ژ وى کارى، يان وى گوتنى بده‌ته پاش يا خرابيا مروڤى ويا خه‌لکى تيدا هه‌ى، وگه‌له‌ک جارن (وهدهع) ب پامانا (ته‌قوايى) ژى دئيت، چونکى ته‌قوا ژى خو پاراستنه ژ تشتى نه‌دورست، وپيغه‌مبه‌ر -سلاڤ لى بن- د قى گوتنا خو دا مه‌ ئاگه‌هدار دکه‌ت کو باشتري‌ن ته‌قوا ووهدهع نه‌وه مروڤ نه‌خوشيا خو ژ خه‌لکى بگرت، يه‌عنى: نه‌هيتل چو نه‌خوشى ژ وى بگه‌هته خه‌لکى، وده‌مى نه‌و دبئرت: (کالكف) مه‌خسه‌دا ئيکسه‌ر دئيته سه‌ر هزرا مروڤى گرتنا ئەزمانى ودهستيه، مروڤ ئەزمانى خو بگرت، ودهستى خو ژى، دا چو نه‌خوشى پى ژ وى نه‌گه‌هته که‌سى، گه‌له‌ک که‌سان تو دى بينى خو ب ته‌قوايى دئينه‌ ده‌ر، گه‌له‌ک نقیژان دکهن، وگه‌له‌ک رۆژيان دگرن، ودبت گه‌له‌ک خي‌ر وخي‌راتان ژى بدن، وهه‌مى گاڤان زکرى خودى دکهن، به‌لى نه‌و ب ئەزمانى خو و ب ده‌ستى خو نه‌خوشيى دگه‌هينه‌ خه‌لکى، وخو ژ قى کارى خراب ناده‌نه پاش، پيغه‌مبه‌ر -سلاڤ لى بن- قاعیده‌يه‌کى د قى ده‌رباره‌يى دا بو مه‌ ددان‌ت و دبئرت: ته‌قوايا ژ هه‌مبى باشت‌ر نه‌و نينه‌ تو گه‌له‌ک رۆژى ونقيژان بکه‌ى، به‌لکى نه‌وه تو نه‌خوشيى ب ئەزمانى ودهستى نه‌گه‌هينه‌ که‌سى.. وهه‌ر ژ به‌ر قى چه‌ندى ده‌مى هنده‌کان مه‌دحي‌ن ژنه‌کى ل نک پيغه‌مبه‌رى -سلاڤ لى بن- کو نه‌و گه‌له‌ک رۆژى ونقيژين سوننه‌ت دکه‌ت، به‌لى نه‌خوشيى دگه‌هينه‌ت جيرانين خو، پيغه‌مبه‌رى -سلاڤ لى بن-

گوت: ئەو دى چت جەھنەمى، و دەمى بەھسى ژنەكا دى ل نك وى
 ھاتىبە كرن كو ئەو گەلەك رۆژى و نقيژين سوننەت ناكەت، بەلى بۆ
 جيرانين خو گەلەك يا باشە، وى گوت: ئەو دى چتە بەھەشتى.
 و ئەقە بەرى مە ددەتە خالا سىي:

سى: چو قەدر وقيمەت وەكى ئەخلاقى باش نينه:

ومەخسەد ب ئەخلاقى ل قيرى ئەخلاقى تەعامل و سەرەدەريا
 د گەل خەلکىيە، كو مروث يى وەسا بت دەمى خەلک تىکەليا وى
 دكەن، ودان وستاندن د گەل د کەن، نەخوشيا خو ژى نەبين، و
 د گەل وى رحەت بن، ئەقە باشترين قەدر وقيمەتە مروث ددەتە
 خو، (حەسەب) يەعنى: ماقوبلى و مەزنى، ئەقە ب ھندى نينه
 مروث ژ مالەکا مەزن بت، يان کەسەكى دەولەمەند بت، يان يى
 لاو وتازە بت.. ئەقە ھەمى د گەل ئەخلاقى خراب مروثى ل بەر
 خەلکى شرين ناکەت، و ب بەا ژى نائىخت، ئەو کەسى بقت
 بەايى وى د ناف خەلکى گەلەك بت، و ئەو د چاقتين وان دا يى
 ب قەدر وقيمەت بت، بلا ئەو د تەعامل و سەرەدەريا خو دا د گەل
 وان يى باش بت، ئەبوو داوود ژ پيغەمبەرى -سلا لى بن-
 قەدگوھىزت، دىيژت: ﴿ أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا ﴾ خودان
 باوهرين ئيمانان وان يا تمامتر ئەون يى ئەخلاقى وان باشتەر.

ومەخسەد ب ئەخلاقى ل قيرى نە ب تنى ئەو مەعنا
 (ئصطلاحى) يە يا كو دئىتە سەر ھزرا مە، كو تشتى گریدايە
 ب نامويسى قە، بەلکى ئەو ئەخلاقى تەامولا رۆژانەيە، يى

مروڻ سهره دهري پي د گهل مال وعه يال وجيران وهه ڦال وخه لکي
هه مپي دکه ت.

ئه ڦه ئه و شيرت بوون يين پيغه مبهري -سلاڦ لي بن-
ل هه ڦالي خو ئه بوو ذهري کرين، و د ريکا وي را ل مه
موسلمانان هه ميان، هيڦيا مه ژ خودي ئه وه ئه و بهري مه بده ته
ريکا سهره رازبي ل دنيايي وئاخه تي.

نافەرۆك

بەرپەر	بابەت
۵	دەقى شيرەتى
۷	دەسپىك
۹	شيرەتا ئىكى:
	ئەزب تەقوايا خودى شيرەتى ل تە دكەم، چونكى
	ئەو سەرى كارى تەيە
۱۵	شيرەتا دووى:
	قورئانى بخوبىە وزكرى خودى بكە، ئەو بو تە
	رۆناهيە
۲۲	شيرەتا سىي:
	گەلەك نەكە كەنى، چونكى ئەو دلى دمرىنت،
	ورۆناهيە دىمى دبەت
۲۶	شيرەتا چارى:
	جىهادى بكە، چونكى جىهاد رەھبانييەتا ئوممەتا
	منە
۳۱	شيرەتا پىنجى:
	خۆ بىدەنگ بكە، ئەو دى شەيطانى ژ تە دویر
	كەت، وھارىكاريا تە ل سەر دىنى كەت

شیره‌تا شه‌شی:	۳۵
به‌ری خو بده یی د بن خو دا، وبه‌ری خو نه‌ده یی د سه‌ر خو دا، دا نعمه‌تا خودی کیم نه‌بینی	
شیره‌تا جه‌فتی:	۳۸
یی ب مرو‌فایینی به د گهل مرو‌فین خو، خو نه‌گهر ئه‌و پشت بده‌ته ته ژی	
شیره‌تا هه‌شتی:	۴۲
د ریکا خودی دا تو ژ لوما لومه‌که‌ران نه‌ترسه	
شیره‌تا نه‌هی:	۴۸
بلا ته ئه‌و بو خه‌لکی بقییت یی ته بو خو دقییت	
شیره‌تا ده‌هی:	۵۲
سی ته‌رازیین موکم	